

AHLAK

KONULAR

- Ahlakın Tanımı
- İslam Ahlakının Kaynağı
- Ahlakın Gayesi
- Başlıca Ahlaki Görev ve Sorumluluklar
- İnsanın Kendine Karşı Görev ve Sorumlulukları
- Ailesine Karşı Görev ve Sorumlulukları
- Akrabalar Arasında Görev ve Sorumluluklar
- Toplumsal Görev ve Sorumluluklar
- İş ve Ticaretle İlgili Görev ve Sorumluluklar
- Hz. Peygamber'in Örnek Ahlak ve Şahsiyeti
- Ahlakla İlgili Hadîs-i Şerifler
- Ahlakla İlgili Bazı Görgü Kuralları
- Hz. Peygamber'in Yüksek Ahlakı

• Ahlakın Tanımı

Huy, mizaç, karakter, yaradılış ve alışkanlık anlamlarına gelen ahlak, akıl ve irade sahibi bir insanın, hiç kimsenin zorlamasına gerek kalmadan, kendi iradesiyle ve şuurlu olarak yaptığı davranışlardır.

• İslam Ahlakının Kaynağı

İslam'da ahlakın asıl kaynağı Kur'an ve onun ışığında oluşan sünnettir. Nitekim Hz. Âişe (r.a.) bir soru vesilesiyle Hz. Peygamber'in ahlakının Kur'an ahlakı olduğunu belirtmiştir. İslam ahlak düşüncesi Kur'an ve sünnetle başlar. Bu iki kaynak dini ve dünyevi hayatın genel çerçevesini çizmiş, davranış kurallarını belirlemiştir.

• İslam'da Ahlak Kurallarının Gayesi

İslam'da bütün ahlaki kurallar uhrevi yaptırımlara bağlanmış, iyiler için

cennet, kötüler için cehennem vaadedilmiştir.

Kur'ân-ı Kerîm'e göre, insan öncelikle inanç sevgisi kazanmalı, kötülüklerden nefret etmeli, iç dünyasını Allah şuurunu ile huzura kavuşturmalıdır. Bu sevgi ve şuur insana manevi hayattan zevk alma, hatalarının farkına varma, onlardan yüz çevirme ve Allah'tan af dileme fırsatı sağlayacaktır.

• Başlıca Ahlaki Görev ve Sorumluluklar

İnsanın Kendine Karşı Görev ve Sorumlulukları

İslam ahlakı her bireyi "insan" olarak bir değer kabul eder. Hz. Peygamber (s.a.v.), "Her doğan çocuk temiz yaratılış üzere doğar!" buyurarak insanı yaratılıştan suçlu sayan anlayışı reddetmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'de, "**Kim iyi bir iş yaparsa kendi lehine yapmış olur, kim de kötü bir iş yaparsa kendi aleyhine yapmış olur.**" buyurulmuştur. (Fussilet suresi, 46. ayet)

1. İnsanın bedensel varlığı ile ilgili görevleri: İslam ahlakında, insanın dinî ve dünyevi görevlerini doğru ve yeterli olarak yerine getirebilmesi için kendi bedensel varlığını koruma ve geliştirme hususunda bazı görevleri bulunduğu kabul edilmiştir.

- Bu görevlerin başında insanın kendi hayatını koruması gelir. İslamiyet hiçbir insana kendi hayatına son verme hakkını tanımamış, bu sebeple intiharı da kesinlikle yasaklamıştır.

- İslam dini içki, kumar, fuhuşa gibi sağlığa zarar veren kötülükler karşısında kayıtsız kalmaz. Aksine Kur'ân-ı Kerîm, "**Kendi elinizle kendinizi tehlikeye atmayın.**" (Bakara suresi, 195. ayet) buyurmuştur.

2. İnsanın manevi varlığı ile ilgili görevleri: Ahlak ilmiyle uğraşanlar genellikle insanın diğer varlıklar karşısındaki üstünlüğünün akıl, zekâ, kalp, vicdan, tefekkür, inanma, iyilik, sevgi gibi manevi özelliklerinden ileri geldiğini kabul ederler. Şu hâlde insanın manevi özelliklerini koruma ve geliştirmesi onun hem kendi varlığına karşı, hem de o yetenekleri kendisine veren Allah'a karşı bir borcudur.

İnsanın manevi varlığını zenginleştiren, onu yücelten güzellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Akıllıca davranmak.
- Ağırbaşlı olmak.
- Affetme duygusuna sahip olmak.
- Sabırlı olmak.
- Hoşgörülü olmak.
- Barış ve kardeşlik düşüncesinde olmak.
- Derin bilgi ve bilgi ile amel etmek (hikmet).

- İstekleri aklın ve inancın kontrolünde tutmak.
- Küçük düşürücü davranışlardan sakınmak.
- Edepli ve hayalî olmak.
- Niyette, sözde ve davranışta doğru ve dürüst olmak.
- İnsanlara karşı alçak gönüllü olmak.

• Ailesine Karşı Görev ve Sorumlulukları

Ailenin önemi

Ailenin oluşması en büyük amacı sağlıklı nesiller yetiştirmek suretiyle insan soyunun devamına katkıda bulunmaktır.

Eşlerin Birbirine Karşı Görev ve Sorumlulukları

Toplum içinde olduğu gibi aile içinde de haklara riayet edilmesi ve sorumlulukların yerine getirilmesi için belli bir düzenin kurulmasına, rollerin belirlenmesine ihtiyaç vardır. İslam, erkeğe aile reisliği rolünü vermiştir. Bu görev ona asla kadın üzerinde bir baskı ve zorbalık imkânı vermez. Kur'ân-ı Kerîm, **"Kadınlarla iyi geçinin!"** (Nisâ suresi, 19. ayet) buyurur. Hz. Peygamber (s.a.v.), insanların en iyisinin eşlerine karşı iyi davrananlar olduğunu ifade eder.

"Bir kadın, kocası kendisinden razı olduğu hâlde ölürse cennete girer." (Hadis)

Eşler birbirine karşı iyi davranmalı, birbirlerinin haklarını gözetmeli, birbirlerinin akrabalarına karşı sevgi ve saygıda bulunmalı, birbirlerinin razı olmadığı davranışlarda bulunmamalı, çocukların bakım ve eğitimiyle müşterek ilgilenmeli, ailenin iffetini, şerefini, itibarını, evini, malını ve çocuklarını birlikte korumalı ve iyi geçinmelidirler. İslam ahlak kuralları çerçevesinde karşılıklı olarak görev sorumluluklarını yerine getirmelidirler.

• Ana-babanın Çocuklarına Karşı Görev ve Sorumlulukları

1. Çocuğun maddi ihtiyaçlarının karşılanması

Çocukların beslenme, barınma, giyim kuşam, sağlık gibi maddi ve bedensel ihtiyaçlarının karşılanması ailenin başta gelen görevleridir.

Hz. Peygamber (s.a.v.), **"İnsanın aile bireylerini sefil ve aç bırakması günah olarak kendisine yeter."** buyurmuşlardır.

2. Çocuğa sevgi ve şefkat gösterilmesi:

Peygamber Efendimiz'in gerek kendi çocuklarına ve torunlarına, gerekse diğer çocuklara karşı son derece şefkat, merhamet ve sevgi hisleri duyması, onları bağrına basıp okşaması, öpmesi, hatalarını bağışlaması, şakalaşması ile ilgili pek çok hadis rivayet edilmiştir. Onun çocuklara olan bu düşkünlüğünü yadırgayan

birisini, "Allah senin kalbinden merhameti söküp almışsa ben ne yaparım?" diyerek eleştirmiştir. Anne babalar da çocuklarına sevgi ve şefkat göstermelidirler.

3. Çocuğun eğitimi:

Çocuğun dinî, ahlaki ve mesleki eğitimi ailenin en zor ve o kadar da önemli görevidir. Eğitimin temel amacı ise çocukların bilgi ve ahlakta donanımlı olmalarını sağlamaktır. "Hiçbir baba çocuğuna güzel terbiyeden daha değerli bir miras bırakamaz." anlamındaki hadisin açık ifadesi yanında, "İlim öğrenmek her Müslümana farzdır." manasındaki hadis de bu hususta anne babaya sorumluluk yüklemektedir.

Çocukların Ana-babalarına Karşı Görev ve Sorumlulukları

Hem Kur'ân-ı Kerim'de hem de hadislerde çoğunlukla Allah'a kulluk görevinin hemen ardından ana-babaya saygılı olma ve iyi davranmanın bir görev olduğuna dikkat çekilir. Bunların başlıcalarını şöyle sıralamak mümkündür:

- Maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayıp, huzurlu bir yaşam ortamı sağlamak.
- İstetmeden vermek.
- Kendilerinden aşırı fedakârlık beklememek.
- Haklarında şikayetçi olmamak.
- Kusurlarını saklayıp, iyiliklerinden söz ederek itibarlarını korumak.
- Hayatta iken ve öldükten sonra haklarında davacı olmamak.
- Haram olmayan konularda isteklerini yerine getirmek.
- Hayır ve ibadetlerine yardımcı olmak.
- Öldüklerinde vasiyetlerini yerine getirmek ve arkalarından hayır ve hasenatta bulunmak.

Hz. Peygamber'e en önemli ameller sorulduğunda:

- 1- Vaktinde kılınan namaz,
- 2- Anne-babaya yapılan iyilik,
- 3- Allah yolunda çalışmak, şeklinde sıralamıştır.

• Akrabalar Arasında Görev ve Sorumluluklar

Akrabaların birbirlerine karşı iyilik, ikram, yardımlaşma, ziyaretleşme, hoş-görü, davete icabet, bayramlaşma, tebrikleşme, taziye gibi sosyal ve ahlaki görev ve sorumlulukları vardır.

Hz. Peygamber (s.a.v.) konu ile ilgili pek çok hadisinden birinde, **“Bütün faziletlerin en üstünü senden ziyareti kesen akrabanı ziyaret ederek ilişkiyi yaşatmandır.”** buyurmuştur.

- Ziyaretleşmenin rızkı bollatacağını.
- Akrabaya mal yardımında bulunmanın başkalarına yapılan yardımdan iki kat fazla sevap kazandıracığını.
- Akrabalık ilişkisini kesenlerin cennete giremeyecekler arasında olacaklarını anlatmıştır.

• Toplumsal Görev ve Sorumluluklar

İnsan toplulukları çeşitli kabile ve milletlerden teşekkül etmektedir. Irkları, dilleri, ülkeleri birbirinden farklıdır. Bu farklılıklar insanların kendi kudret ve isteklerinin dışında olup, ilahî bir takdir neticesidir. Müşterek oldukları konularda:

- Birbirlerinin haklarına riayet etmek.
- Haksızlığa düşmemek.
- Kimsenin mal, can ve namusuna dokunmamak. Nizam ve intizam içinde yaşayabilmek için birbirine önem vermek, karşılıklı saygı, sevgi ve anlayış içerisinde olmak, insan olmanın vazgeçilmez bir gereğidir.

İslam'da en yüksek sevgi Allah sevgisi ve Allah için sevmektir. İslam ahlakında, **“Allah için sevmek”** deyiimi aynı zamanda karşılıksız sevgiyi ifade eder. Böyle bir sevgiyle kaynaşmış toplumsal yapı şöyle tanımlanır: **“Müminler birbirlerini sevmekte, birbirlerine şefkat göstermekte ve korumakta, herhangi bir organı rahatsız olduğunda diğer organları da bu yüzden uykusuzluğa ve hummaya tutulan bir vücut gibidirler.”** (Buhârî, Edep, 27)

• İş ve Ticaretle İlgili Görev ve Sorumluluklar

Kur'ân-ı Kerîm'de Allah'ın geceyi istirahat, gündüzü de geçim temini için yarattığı (Kasas suresi, 73. ayet) kural olarak insan için çalışıp çabalamaktan başka bir kazanç ve başarı yolu olmadığı belirtilmiştir. **“Hiçbir kimse elinin emeğiyle kazandığından daha hayırlı bir lokma yememiştir.”** buyuran Peygamberimiz, başkalarına el açmaktansa el emeğiyle kazanmanın daha iyi olduğunu söylemiştir.

Yüce dinimiz, her Müslümanın meşgul olduğu iş ve ticaret alanıyla ilgili ikti-

sadi bilgileri, ayrıca haramlardan korunmak ve helal kazanç sağlamak için gerekli dinî ve ahlaki bilgileri öğrenmesinin lüzumunu belirtmiştir. Müslümanın “diğer Müslümanların elinden ve dilinden zarar görmediği kimse” şeklinde tarif edilecek yeri belirlenmiştir. Allah’ın haram kıldığı şeylerin üretim ve ticareti ile meşgul olmamak gerekir.

- Kumar
- Dolandırıcılık
- Hırsızlık
- Faizcilik
- Rüşvetcilik
- Kaçakçılık

- Haksız kazanç gibi toplum zararına olan ve insanlık şerefi ile bağdaşmayan kazanç yollarının Müslümanın temiz ve yüksek şahsiyeti, üstün hizmet anlayışıyla bağdaşmadığını işaret eden yüzlerce ayet ve hadis bulunmaktadır.

• Hz. Peygamber’in Örnek Ahlak ve Şahsiyeti

Kuşkusuz hem ferdî, hem de sosyal bakımdan İslam’ın ideal ve örnek insanı Hz. Muhammed (s.a.v.)’dir. Nitekim Kur’ân-ı Kerîm, Resûlullah’ın hayat ve şahsiyetini Müslümanlar için örnek göstermiştir. (Ahzâb suresi, 21. ayet) Resûlullah, hayatı boyunca sadece gerçeği söylemiş ve söylediklerini hiç aksatmadan yaşamıştır. O daima tatlı dilli, güler yüzlü ve hoşgörülü olmuştur.

Yemek Yemesi

Peygamberimiz, birlikte yemek yemeyi severdi. Yemeğe besmele ile başlar, sağ elini kullanır, tıka basa doymadan sofradan kalkar, yemekten önce ve sonra ellerini yıkardı. Sağlığa zararlı olan ve dinen haram olan veya kokusuyla çevresindekileri rahatsız edecek şeyleri yemezdi.

Giyimi

İpek elbise giymez, altın takı takmazdı. Giyiminde temizliğe ve sadeliğe önem verirdi. Temizliğe son derece önem verir, çevreyi de temizlik konusunda eğitirdi. Lüks ve ihtişama önem vermezdi.

Diğer İnsanlarla İlişkileri

Gönlü zengindi, affetmeyi sever, kimseyi incitmez; düşmanlarının dahi iyiliğini isterdi. Kur’ân-ı Kerîm onun bu yönünü şöyle anlatır: **“Eğer kaba, katı kalpli olsaydın muhakkak ki, insanlar çevrenden dağılır giderdi.”** (Âl-i İmrân suresi, 159. ayet)

O, insanların kusurlarını yüzüne vurmaz, tenkitlerini isim vermeden yapardı. Adaleti titizlikle korur, insanlara mevki ve makamlarına göre muamele etmezdi. Aksine fakirlerin, kimsesizlerin, yetimlerin, hastaların, çocukların daha çok ilgi ve mutluluğa muhtaç olduklarını bilir, onlarla ilgilenirdi.

Aile Hayatı

Aile hayatı son derece muntazamdı. Eşlerine saygı gösterir, haklarına riayet ederdi. Bazı sahabiler, ebedî kurtuluşlarını kazanabilmek için geceleri hep namaz kılacaklarını, gündüzleri oruç tutacaklarını, evlenmeyeceklerini, evli olan eşleriyle birlikte olmayacaklarını söylemişlerdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) bu gelişmeyi duyunca onları şu sözlerle uyardı: “Sizin şöyle şöyle dediğinizi duyuyorum. Bakın, yemin ederim ki ben, Allah’a hepinizden daha çok saygılıyım. Bununla birlikte oruç tuttuğum günler de oldu, tutmadığım günler de oldu. Namaz da kılarım, uyku da uyurum. Kadınlarla evlenirim de. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden yüz çevirmiş olur.” (Buhârî, Nikâh, 1)

Genel Olarak Hayatı

- Bir ömür boyu doğruluk çizgisinden sapmadan ilerlemiştir.
- Ahlaki güzellikleri tamamlamak için gönderilmiştir. Ahlakı Kur’an ahlakıydı.
- Düşmanları tarafından bile **“Muhammedü'l-Emîn”** (*En güvenilir insan Muhammed*) diye anılarak herkese güven vermiştir.
- Ahiret iyiliğini, dünya güzelliğini, düzgün yaşayışını bütün ahlak güzelliklerini, bütün faziletleri kazanmak isteyen kişi Hz. Muhammed’i örnek almalıdır. Çünkü Resûlullah bütün hayırlarda en ileridir. Allah onun ahlakını övmüş, faziletleri en mükemmel şekliyle onda toplamış ve onu her türlü kusurlardan arındırmıştır.

“Muhakkak ki sen büyük ahlak üzeresin.” (Nûn suresi, 4. ayet)

• Ahlakla İlgili Hadîs-i Şerifler

- Güneşin donmuş buzı eritmesi gibi, güzel ahlak da günahları eritir.
- İki haslet var ki, bunlar münafıkta bulunmaz. Güzel ahlak ve din ilmi.
- Benim meclisime en yakın olanınız, ahlakça en güzel olan ve etrafındakilerle hoş geçinenizdir ki, onları da herkes sever.
- Siz mallarınızla herkesi memnun edemezsiniz, öyle ise onları güler yüz ve güzel ahlakla memnun etmeye çalışınız.

- İnsanların cennete girmelerine en çok yardımı olan şeyler takva, Allah korkusu ve güzel ahlakıdır.
- Allah'ım senden sıhhat, afiyet ve güzel ahlak isterim.
- Ben ahlaki güzellikleri tamamlamak için gönderildim.
- Kişinin ilmi ve ameli az olsa da dört şey onu üstün mevkilere yükseltebilir. Bunlar da hilm, tevazu, cömertlik ve güzel ahlakıdır.

• Ahlakla İlgili Bazı Görgü Kuralları:

1. Misafirlik Kuralları

Zaman zaman arkadaşlarımızı, komşularımızı, akrabalarımızı ziyarete gideriz. Belli bir süre onların evlerinde misafir kalırız. Onlarla sohbet eder, hâl-hatır sorar, hoşça vakit geçiririz. Böylece aramızdaki kardeşlik, dostluk ve akrabalık ilişkileri daha da güçlenir. Birbirimize karşı sevgi ve saygımız artar.

Ancak ziyaretlerimizi yaparken, görgü ve nezaket kurallarına dikkat etmeliyiz. Birkaç konuda örnek verelim:

a) Misafirlığe giderken;

- Gideceğimiz eve, önceden haber vermeliyiz. Müsait olup olmadıklarını öğrenmeliyiz. Uygunsa gitmeliyiz ve ısrarcı olmamalıyız.
- Gideceğimiz yere duruma göre uygun bir hediye götürmeliyiz.
- Eve girmeden önce zile basmalıyız veya kapıyı tıklamalıyız.
- Eve girerken ev halkına selam vermeliyiz.
- Kılık-kıyafetimize dikkat etmeliyiz. "Güzel kıyafet insanı karşılar, güzel ahlak insanı uğurlar."
- Misafirlik süresince, olur olmaz her şeye karışmamalıyız.
- Ev sahibinin ikram ettiği şeyleri, nezaketle kabul etmeli ve teşekkürlerimizi bildirmeliyiz.
- Misafirlikten ayrılırken, onları da kendi evimize davet etmeliyiz.

b) Misafirleri karşılariken;

- Misafirlerimizi, kapıda karşılamalıyız.
- Güler yüz göstererek hâl-hatır sormalıyız.
- Çocukları varsa onlarla özel ilgilenmeliyiz.
- İkranda bulunmalıyız.
- Evimizden ayrılırken de, yine kapıya kadar uğurlamalıyız.

2. Sofra kuralları

İslam ahlakı esaslarına göre, sofrada yemek yemenin de kendine ait kuralları vardır. Biz buna “sofra adabı” diyoruz. Sofrada dikkat edeceğimiz belli başlı görgü kuralları şunlardır:

- Yemekten önce ve sonra ellerimizi yıkamalıyız.
- Sofra veya masada, diğer insanları rahatsız etmeyecek şekilde oturmalıyız.
- Yemeğe başlarken besmele çekmeliyiz ve sağ elimizle yemeliyiz.
- Yemekten kalkarken de “Elhamdülillâh” demeliyiz.
- Ağızımızda lokma varken konuşmamalıyız.
- Ortak bir tabaktan yiyorsak, kendi önümüzden yemeliyiz.
- Tabağımıza, yiyeceğimiz kadar yemek almalıyız.
- Yemek yerken, çevremizdekileri tiksindirecek kaba ve çirkin davranışlarda bulunmamalıyız.
- Yemeğe topluca oturup, herkesle birlikte kalkmaya dikkat etmeliyiz.
- Yemekten sonra dua etmeliyiz. Yemekten sonra ellerimizi ve ağızımızı yıka malı, dişlerimizi misvak veya fırça ile temizlemeliyiz.

3. Diğer bazı önemli görgü kuralları

Toplum içinde dikkat edeceğimiz görgü kuralları, sayılamayacak kadar çoktur. Bunlardan bazılarını sıralayalım:

- Herkese karşı güler yüzlü ve tatlı dilli olmalıyız.
  - Çevremizi kirletmemeliyiz.
  - Dinimizce kutsal sayılan şeylere saygılı olmalıyız.
  - Dedikodu yapmamalı ve yaptırmamalıyız.
  - Olduğumuz gibi görünüp, görüldüğümüz gibi olmalıyız.
- “Sizin en hayırlı olanınız, ahlakı en güzel olanınızdır.”** (Hadîs-i şerif)

• Hz. Peygamber'in Yüksek Ahlakı

Resûl-i Ekrem Efendimiz, ilk vahiy geldiği zaman heyecanla evine dönmüş ve "Beni örtünüz" demişti. Kendine geldiğinde gördüklerini hanımı Hz. Hatice'ye anlattı. Hz. Hatice (r.anha) kendini teselli ederken:

- "Allah'a yemin ederim ki, Allah seni hiçbir vakit utandırmaz. Çünkü sen;
- Akrabana bakarsın.
- Borçluların borcunu verirsin.
- Fakirlere yardım edersin.
- Misafirleri ağırlarsın.
- Doğruları desteklersin.
- Muhtaçların ihtiyaçlarını hafifletirsin!" demişti.

Hz. Âişe (r.anha) annemiz de kendisine, bize Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ahlakını anlatırmısın, diye sorarlara:

"Hz. Peygamber'in ahlakı Kur'an ahlakıdır." diye cevap vermişti.

Peygamberimiz'in hayatı, Kur'an'ın canlı bir levhasıydı. Onun şahsında Kur'an'ın bütün emirleri görülüyordu. İslam dini yüksek ahlakın temeli olduğu gibi Hz. Peygamber de:

"Ben ancak, üstün ahlakı tamamlamak için gönderildim." buyurmuştu.

Allah onu güzel ahlaklı olarak yaratmıştı. Fazileti, fazilet olduğu için severdi. Sadelik ve samimilik, Peygamberimiz'in başlıca özelliklerinden ikisiydi. Hayatın her yerinde sadeliği tercih ederdi.

Resûl-i Ekrem temizliği çok severdi. Elbisesinin temizliğine son derece dikkat ederdi. Ağıza fena koku veren şeylerden hoşlanmazdı. Yemekten evvel ve yemekten sonra ellerini yıkar, ağzını temizlerdi. Vücudunu temiz tutar, saçını sakalını yıkar, tarar, güzel kokular kullanırdı. "**Temizlik imandandır.**" buyurmuştu.

Besmele çekmeden yemeğe başlamaz, Allah'a şükretmeden yemekten kalkmazdı. Vaktini dikkatli kullanır, asla israf etmezdi. Kendisini ziyarete gelenleri temiz elbiseyle ve nezaketle karşılar, memnunlukla gönderirdi.

Hz. Peygamber'in arkadaşlarına karşı büyük sevgisi vardı. Sevgisini göstermek için onları isimleriyle çağırırdı. İlk selamı o verir, el sıkılmak için daha evvel davranarak elini uzatırdı. Bir tarafa dönerken bütün vücuduyla dönerdi. Arkadaşları arasına oturduğu zaman yer seçmez, nereyi boş bulursa oraya oturur, arkadaşlarına doğru ayağını uzatmazdı. Sözünü ağır ağır söylerdi. Münakaşayı sevmez, lüzumundan fazla söz söylemez, kendisini ilgilendirmeyen şeylere karışmazdı. Kimseye hakarete bulunmaz, başkalarının sırlarını öğrenmeye çalışmazdı. Ağzından ömründe bir defa bile kötü söz çıkmamıştı. Konuştuğu zaman sözün en tatlısını, en güzelini söylerdi.

Peygamberimiz yalandan, yalancıdan nefret ederdi. Fakirlere ikram etmeyi çok sever, kapısına geleni boş çevirmez, memnun ederdi.

Peygamberimiz çalışarak kazanmayı teşvik etmiş, “Çalışmak bizden, başarı Allah’tan” buyurmuştu.

Dul kadınlara, öksüzlere ve fakirlere karşı sevgisi çoktu. Yollarda durur, şikayetleri dinler, onları teselli ederdi. Hele çocuklara karşı muhabbeti pek fazlaydı. Yolda karşılaştığı çocukları okşar, severdi.

Misafirlerine karşı bizzat kendisi hizmet eder, onları ağırlamak için elinden gelen her şeyi yapardı. Hayâsı çok yüksekti ve insanların en cömertiydi.

Hz. Peygamber (s.a.v.) insanların en cesuruydu. Düşmanlarından hiçbir zaman zerre kadar korkmamıştı. Sevr mağarası önüne azılı düşmanlar geldikleri zaman, hicret arkadaşı Hz. Ebû Bekir telaşa düşünce Resûl-i Ekrem, “Üzülme, Allah bizimle beraberdir.” buyurmuştu.

Hz. Muhammed (s.a.v.) insanlığın tek önderi ve eşsiz örneğidir.

SORULAR

1. Ahlakı tarif ediniz.
2. İslam’da ahlak kurallarının gayesi nedir?
3. Kimlere karşı ahlaki görev ve sorumluluklarımız vardır?
4. Ana-babanın çocuklarına karşı görev ve sorumlulukları nelerdir?
5. Akrabalar arasındaki görev ve sorumluluklar nelerdir?
6. Hangi işlerin üretim ve ticareti ile meşgul olmamak gerekir?
7. Misafirlerimizi karşılarken uymamız gereken kuralları yazınız.
8. Sofra kuralları nelerdir?
9. Hangi hareketleri yaparsak Allah bizi utandırmaz?
10. Hz. Peygamberimiz’in ahlakı nasıl bir ahlakı?